

Stukjes geplaatst in rubriek Uitgelicht, 2011

Tekst: Liesbeth Simpelaar

Citaten zijn van bronnen uit het Marie Kamphuis Archief

Spelregels voor geluk

19 december 2011

Jongeren van nu staan onder grote druk. Ze worden door sociale media als *Facebook* voortdurend geconfronteerd met de successen van anderen en hebben het gevoel nooit te voldoen. Ze zijn op zichzelf teruggeworpen. Zo bezien zijn sociale media onderdeel van onze geïndividualiseerde samenleving. En die samenleving moet veranderen, volgens klinisch psycholoog Paul Verhaeghe, anders heeft het ook geen zin om hulp en zorg uit te breiden: "Uit onderzoek blijkt dat maatregelen die de zogenoemde *community* bevorderen, bijdragen aan een verbetering van het onderwijsniveau, minder psychische klachten en geluksgevoelens." (*De Groene Amsterdammer* 15-12-2011).

Dit zou Meta Petri, begin jaren tachtig docente aan de Karthuizer Academie in Amsterdam, uit het hart zijn gegrepen. Zij gaf sociale psychiatrie en individuele kindermethodiek en pleitte ervoor de individualisering te keren:

"Als je mensen volgens bepaalde normen individualiseert ontstaat er een rangorde van mensen en zaken die meer of minder waard zijn. Je krijgt dan te maken met kinderen die uitgestoten worden omdat ze minder zijn. (...) Kinderen vragen zich niet af of het anders kan, voor hen is de wereld iets vanzelfsprekends. Ze kunnen al heel vroeg begrijpen waar het om gaat bij spelregels in het gezin en daarbuiten. Omdat ze klein zijn hebben ze nog een ingebakken gevoel van rechtvaardigheid en dat kan in stand blijven. Daarmee komen ze dan later fors in botsing in onze maatschappij en die maatschappij geeft dan de ouders en de kinderen zelf de schuld van die botsing. Ik denk dat we ons politiek bewust moeten worden om die vicieuze cirkel te doorbreken."

Bron:

Individualiseren is funest voor kinderen, een interview met Meta Petri door Tienieke Koning, *TMW-Welzijnsblad* jrg. 34, 1980, p. 422. Ook andere publicaties van en over Meta Petri bevinden zich in het Marie Kamphuis Archief.

Scharrelen tussen kunst en kitsch

21 november 2011

Protocollen en procedures staan *empowerment* van hulpvragers vaak in de weg, betoogde Tine van Regenmortel in haar Marie Kamphuislezing op 17 november. Er moet 'scharrelruimte' zijn. Die term, in 2008 gelanceerd door Lia van Doorn, vond weerklank in de zaal: creativiteit, experiment en reflectie horen ook bij de *empowerment* van het maatschappelijk werk zelf.

Mochten maatschappelijk werkers vroeger ook scharrelen en hoe werd daar tegenaan gekeken? Een sociologisch onderzoek naar werktijdbesteding en omschrijving van klantproblematiek in 1961 vertelt daar iets over.

Gemiddeld de helft van de werktijd bleek toen heen te gaan met administratie, registratie, rapportage en vergaderingen. De andere helft besteedden maatschappelijk werkers aan contacten met cliënten en derden en aan vervoer. Vakliteratuur en studie vermeldden ze nauwelijks. Dat laatste verontrustte de onderzoeker, "daar het maatschappelijk werk, ook naar de mening van *insiders*, zozeer in beweging en met misverstanden omgeven is."

Er waren grote verschillen in de omschrijving van klantproblematiek, en dat begreep de onderzoeker wel. "Deze problematiek is niet zonder meer te beschouwen als een objectief gegeven, dat eenvoudig constateerbaar is. Dat is een van de factoren, die het maatschappelijk werk tot *science and art* maakt, (...) tot een kunst, dat wil zeggen scheppend gebruikte techniek."

Maar ook hier had de onderzoeker een bedenking. "De moeilijkheid is echter, dat er ergens een overgang is tussen kennis gebruiken en verwaarlozen, tussen kunst en kitsch. En daarom dient men niet te berusten in allerlei onduidelijkheid en verschillen."

De kunst van het maatschappelijk werk is scharrelen tussen kunst en kitsch.

Bron:

Het agendum van maatschappelijk werkers, drs. J.M. Heukels, *Mededelingen van het sociologisch instituut van de Rijksuniversiteit Utrecht* no.1, Utrecht, april 1962, pp. 36 en 29.

Intiemste wanstaltigheden

14 november 2011

In Japan heerst een nieuwe rage: *yaeba* (dubbele tanden). Mensen laten hun tanden schots en scheef zetten, want dat vinden ze charmant. Wij Nederlanders houden meer van recht en netjes. In *Dit is mijn lijf*, een serie op RTL-4, behandelen artsen schaamtevolle zaken als een lelijk gebit, obesitas en ongelijke borsten.

Hoe beleven we ons lichaam en hoe gaan we om met schoonheidsnormen? Psychiater Rümke schreef daar in 1956 mooie dingen over:

"Zo een mens ooit moet afrekenen met zijn noodlot, dan is het met het fatum van zijn gestalte en zijn gelaat." Daarom moeten gezondheidswerkers zorgvuldig zijn: "Het gaat om de schaamte iets van het allerintiemste leven aan het oog prijs te geven: het lijden onder het afnemen van de lichamelijke kracht, het oud worden, het verwelken, kleine of grote wanstaltigheden, waaronder men zijn leven lang heeft geleden, zonder er met iemand over te spreken."

Rümke vond dat plastische chirurgie bij "kleine of grote wanstaltigheden" een goede oplossing kan zijn. Maar niet altijd. "De weg naar dieper en milder kennen van het eigen zelf, ook van het vinden van de eigen grenzen in berustende humor, is niet zelden gegaan over het aanvaarden van de eigen gestalte en het eigen gelaat."

Bron:

Over afkeer van de eigen neus, H.C. Rümke, in: *Persoon en wereld*, red. Prof. dr. J.H. van den Berg, Bijleveld Utrecht 1956, pp. 47 en 48. Dit boek is afkomstig uit de bibliotheek van Marie Kamphuis.

Spannende stilte

28 oktober 2011

Zondag 30 oktober is de eerste nationale Dag van de Stilte. Diverse wandelingen en workshops worden gehouden. In de aankondigingen staan wervende woorden als "bij jezelf komen", om "weer voelbaar te maken wat was toegedekt".

Stilte is nuttig, ook in het maatschappelijk werk. Marie Kamphuis schreef:

"Wat doen wij met de stiltes in de gesprekken? (..) Wanneer een gesprek allerlei ogenblikken heeft van verhoogde emotionaliteit, kan enige stilte een gezonde ontspanning en verademing zijn waaraan wij de ruimte moeten laten. Stilte kan echter ook ontstaan, wanneer de cliënt er niet in slaagt bepaalde dingen die hij zou willen zeggen te uiten. In die stilte is er geen ontspanning maar wordt de spanning juist opgevoerd. Er is dan bij de cliënt vaak een zekere weerstand aanwezig, die hij overwinnen moet."

De verleiding kan groot zijn om dat soort stilte weg te praten. Niet doen, zegt Kamphuis, want: "Naast de opluchting die hij zal voelen dat hem deze strijd bespaard werd, zal er ook teleurstelling zijn dat hij niet de kans kreeg door te stoten tot wat hij als de grondoorzaak beleefde en deze onder ogen te zien."

Stilte: ontspannend, of juist spannend vruchtbaar.

Bron:

Wat is Social Casework?, Marie Kamphuis, Samsom 1977 (elfde druk), p. 107

Boze dromen in de schaduw

20 oktober 2011

De jaren dertig staan weer in de belangstelling. De economische recessie van toen kan ons veel leren en de woorden van de historicus Huizinga uit 1935 klinken verbazingwekkend actueel:

"Wij leven in een bezeten wereld. En wij weten het. (...) Wij zien staatsvormen, die niet meer functioneren, productiestelsels, die op bezwijken staan. Wij zien maatschappelijke krachten, die in het dolzinnige doorwerken. De dreunende machine van dezen geweldigen tijd schijnt op het punt om vast te lopen. (...) Het betreft hier machinale productie, techniek, verkeer, publiciteit, mobilisering der massa's, volksonderwijs en politieke organisatie."

Die hele machine werkt vanuit een illusie: "De verwachting dat elke nieuwe vinding of perfectie van de gegeven middelen de belofte moet inhouden van hoger waarde of meer geluk, is een uiterst naïef denkbeeld."

Wat Huizinga betreft gaan we terug naar waarheid, menselijkheid, rede en recht. Door een "geestelijke *clearing*": vanuit "stilte des harten", een "nieuwe askese van zelfbeheersching en getemperde schatting van macht en genot". "De dragers van een gezuiverde cultuur zullen moeten zijn als pas ontwaakten in een vroegen morgen. Zij zullen booze dromen van zich hebben af te schudden."

Bron:

In de schaduwen van morgen, een diagnose van het geestelijk lijden van onzen tijd, J. Huizinga, Tjeenk Willink Haarlem 1935, pp. 1, 40, 221.

Dit boek bevond zich in de bibliotheek van Marie Kamphuis.

Eenzaamheid, een individueel probleem?

1 oktober 2011

Recent onderzoek van TNS NIPO wijst uit dat 30% van de Nederlanders gebrek ondervindt aan sociale steun. De Week tegen de Eenzaamheid (22-9 t/m 1-10-2011) zette het probleem in de schijnwerpers.

De coalitie Erbij riep buren op mee te doen met de eettafels op 24 september

Eenzaamheid is een individueel probleem, vertelt de site www.eenzaamheid.info. De socioloog Abram de Swaan zou het daar niet zonder meer mee eens zijn. Hij overdacht de invloed van maatschappelijke veranderingen op de ervaringswereld van afzonderlijke mensen. Zo heeft de verschuiving van bevelshuishouding naar onderhandelingshuishouding tot gevolg gehad dat mensen hun moeilijkheden in individuele, psychische problemen vertaalden.

Als voorbeeld noemde hij het vaker voorkomen van agorafobie. In de negentiende eeuw mochten vrouwen uit de burgerij niet in hun eentje de straat op. Latere generaties vrouwen mochten wel, maar durfden niet.

"Wanneer mensen het stellen moeten zonder de leidraad van maatschappelijk gebod of gewetenseis, ontwikkelen zij soms angsten en onlusten die hen weerhouden van wat hun nu is toegestaan, omdat die onderhandelingshuishouding hen te moeizaam is, te riskant, te eenzaam."

Eenzaamheid, toch ook een maatschappelijk probleem. Misschien verzacht dat het eenzame gevoel.

Bron:

Uitgaansbeperking en uitgaansangst, in De mens is de mens een zorg, Abram de Swaan, 1982, p 105

Prik de eigen regie niet lek

21 september 2011

"Mensen willen zelf bepalen wie bij hen thuis komt, wie aan hun lijf zit, wie in hun kasten kijkt," aldus Aline Saers, directeur van Per Saldo. Deze belangenvereniging van mensen met een persoonsgebonden budget (pgb) demonstreerde op 19 september 2011 in Den Haag tegen de afschaffing van het merendeel van dit budget.

"Prik het pgb niet lek", stond op een grote gele ballon.

Zonder pgb zijn mensen aangewezen op de traditionele en bureaucratische aanpak van zorginstellingen. Die staat eigen regie in de weg. Wat kunnen maatschappelijk werkers daaraan doen? Ze kunnen zelf op een andere manier werken:

"Ten aanzien van het maatschappelijk werk in de revalidatie wil men dit slechts in noodgevallen door krachten met een verpleegstersopleiding laten uitvoeren, omdat de verpleegster, krachtens haar gehele opleiding, zich moeilijk kan los maken van het element 'zorg', terwijl de maatschappelijk werker krachtens zijn opleiding veeleer stimuleren zal tot 'zelf doen', hetgeen voor een goede revalidatie een onmisbare voorwaarde is."

Afhankelijkheid is geen pretje en niet gezond. Met de afschaffing van het pgb lijkt behoud van eigen regie nog belangrijker te worden.

Bron:

Eenheid en verscheidenheid in het maatschappelijk werk. Preadviezen en verslag van de Studieconferentie over de verhouding tussen het algemeen en het gespecialiseerd maatschappelijk werk, gehouden op 26 en 27 maart 1957, Publicatie 27 van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Werk, p. 194.

Schuld, schuldgevoelens en idealen

26 augustus 2011

Rellen, aanslagen, economische crises. We zoeken de schuldigen en de schuldigen achter de schuldigen. De bankiers. De globalisering. De fundamentalisten. Links. Rechts.

W. Goudsmit attendeerde in 1958 op het *scapegoat*-mechanisme:

"Uit de geschiedenis ziet men tot op de huidige dag de behoefte van iedere grotere of kleinere gemeenschap een zondebok te vinden. Steeds weer worden er schuldigen gevonden, waarop men wijzen kan (...). Evenals het individu vindt ook de maatschappij het het makkelijkst om de oorzaak van schuld niet bij zichzelf, maar bij anderen te vinden."

Want het aanvaarden van schuld is moeilijk. Goudsmit vroeg zich af hoe het komt dat daders weinig schuldgevoelens lijken te hebben. Een reden is dat het tonen van berouw en het inlossen van schuld een zeer volwassen persoonlijkheid vereist:

"Prof. Rümke maakt een onderscheid tussen rijpe en infantiele schuldgevoelens. Hij wijst erop dat het infantiele schuldgevoel ontstaat door een tekort in het ontvangen van liefde, het rijpe schuldgevoel door een tekort in het geven van liefde. Een rijp schuldgevoel -dat door Rümke niet vaak werd gezien- impliceert de terugkeer tot de trouw aan het geschonden ideaal."

Bron:

Schuldgevoelens en delinquenten, W. Goudsmit, in: P.C. Kuiper, P.E. Boeke, W. Goudsmit, M. Kamphuis: *Schuldgevoelens*, De Tijdstroom Lochem 1958, pp. 24 en 25

Politiek geweld?

17 augustus 2011

Sinds 1970 opereren terroristen minder op eigen houtje en vaker als vertegenwoordiger van een politieke partij of etnische beweging. Dat constateert terrorismedeskundige Walter Laqueur (*De Groene Amsterdammer*, 4-8-2011, p. 17).

Terug naar de jaren zeventig. Molukse jongeren wilden dat Nederland zich meer inzette voor een onafhankelijk Indonesië. Treinen werden gekaapt, mensen gegijzeld. Om de gewelddadigheid te verklaren inventariseerden wetenschappers de problemen van de Molukse gemeenschap. Ze concludeerden dat niet alleen politieke motieven een rol speelden.

"In de literatuur ontbreekt een nauwkeurig onderscheid tussen traditioneel geweld, politiek geweld, radicaliteit als –overigens geweldloze- politieke houding, criminaliteit (van niet-politieke aard) en baldadigheid. Te vaak worden deze verschijnselen als gelijksoortig beschouwd en als gevolg daarvan uit dezelfde factoren verklaard".

In zijn manifest motiveert Anders Breivik zijn aanslagen in Noorwegen deze zomer. Hij vindt zichzelf bevrijder van Europa. Zijn de aanslagen daarmee politiek geweld? Wat is hier de rol van politiek, van geestesziekte, van criminaliteit?

Bron:

Molukkers in Nederland, J. Veenman en L.G. Jansma, Van Loghum Slaterus 1981, p. 194.

De fantasiemethode

30 juni 2011

Het is zomer: we willen naar buiten, vrij zijn, genieten. Dat lukt niet altijd en niet iedereen. Gelukkig hebben wij mensen fantasie. We kunnen de werkelijkheid voorstellen zoals wij dat willen.

Hoe u een tovenaarsleerling wordt, luidt de titel van een hoofdstuk in *Structuur van de magie*, een boek over taal en therapie (1975). Dat hoofdstuk geeft uitleg over de

fantasie methode. Doel van deze methode is het scheppen van nieuwe ervaringen, waardoor ingesloten ideeën over zelf, wereld en toekomst kunnen veranderen. Om fantasie genezend te laten zijn is het essentieel dat degene die fantaseert zich bewust is van alle gevoelens en zintuiglijke indrukken, en die onder woorden brengt.

"Er kwam bijvoorbeeld eens een jonge vrouw bij een gespreksgroep (...). Haar leven liep in de war, haar toekomst was voor haar een beangstigende en naargeestige onbekende.

De leider van de gespreksgroep vroeg haar de ogen te sluiten en hem te vertellen wat ze zag. Na wat moeilijkheden in het begin begon ze te beschrijven hoe ze aan de rand van een enorme gletsjerspleet stond die steil en dreigend was. De leider zei haar langzaam de gletsjerspleet in te gaan en die te onderzoeken en vroeg haar steeds te vertellen wat haar ervaringen waren, details van gezicht, tastzin en reuk te geven, terwijl hij haar voortdurend verzekerde dat ze voort kon gaan, over elke hindernis heen.

Tenslotte ging ze naar beneden en weer terug naar boven en toen ze weer boven aankwam merkte ze op dat het nog steeds een sombere dag was maar dat ze zich op een of andere manier beter voelde."

Bron:

Structuur van de magie, Richard Bandler en John Grinder, Ambo 1975, pp. 162-165. Dit boek is afkomstig uit de bibliotheek van Marie Kamphuis.

Participatie: volksopvoeding of gemeenschapsvorming

3 juni 2011

Hoe kunnen sociale professionals zorgen dat meer mensen participeren in de samenleving? Dat vroegen overheid en sociaal werkers zich af tijdens het WMO-congres WMO en Welzijn Nieuwe Stijl 25 mei 2011. Participatie en de bevordering daarvan; beide zijn niet eenvoudig. Een korte geschiedenis van participatiebevordering staat in de bundel *Om de leefbaarheid van het bestaan*.

Begin negentiende eeuw heette het 'volksopvoeding'. Dat was toen nog louter een kwestie van kennis doorgeven van de *haves* aan de *have-nots*. Aan het einde van die eeuw werd volksopvoeding praktischer aangepakt, in buurthuiswerk en volksuniversiteiten. De term 'gemeenschapsvorming' kwam op.

Maar 'gemeenschapsvorming' heeft een romantische bijklank, vond R. Hajer in 1958. Hij vond dat de term niet meer kon worden gebruikt.

"De moderne volksopvoeding gaat uit van de mens als persoon, d.w.z. onlosmakelijk verbonden met zijn medemensen. Maar dit persoon-zijn wordt in de huidige samenleving ernstig bedreigd. Met name de dynamiek en ingewikkeldheid van de maatschappij, het massale karakter van vele bewegingen en organisaties en de dreigende verstarring der democratie stellen ons voor grote problemen."

Bron:

Om de leefbaarheid van het bestaan, M. Kamphuis e.a, Kaleidoscoop-reeks nr. 3, 1958, bijdrage R. Hajer pp. 212-227.

Alleraardigst en de grondhouding

3 juni 2011

"Het was een alleraardigste, intelligente en betrokken vrouw. We hadden gemakkelijk contact en na het maken van de foto's hebben we nog een hele tijd gekletst," vertelde fotograaf Elmer Spaargaren me een paar weken geleden. In 1984 en 1985 maakte hij portretten van Marie Kamphuis.

Er is al veel geschreven over de basishouding van sociaal werkers. Vaak gaat het niet alleen over professionaliteit, maar betreft die houding de hele mens. Marie Kamphuis vond dat aan social casework een democratische grondhouding ten grondslag moet liggen en noemde daarbij:

1. "Eerbied voor het *einmalige*, onherhaalbare in elk mens, zowel voor de mogelijkheden daarvan als voor de grenzen.
2. Respect voor de vrijheid van de ander, op grond waarvan hij het recht heeft binnen het raam van de bestaande rechtsorde zijn beslissingen te nemen (5) geteeld te zijn
3. Bereidheid open te staan voor en rekening te houden met het eigen cultuurpatroon van de client (...).
4. Openheid voor de gevaren die elke menselijke betrekking bedreigt en op grond daarvan de bereidheid zichzelf te controleren en disciplineren (...)."

Bronnen:

- Portretten Marie Kamphuis 1984 en 1985, Elmer Spaargaren. Boven: portret uit 1985, zie onder [Over Marie Kamphuis](#) voor het portret uit 1984.
- *Vaart en tucht*, Marie Kamphuis, Kaleidoscoopreeks nr.1, 1958, pp. 78-79.

Online gamen, terrein voor heilzame pedagogiek?

25 mei 2011

Twaalfduizend tieners zijn verslaafd aan *online gamen*, blijkt uit een onderzoek van Ton van Rooij (nieuwsbrief Zorg en Welzijn 10-5-2011). Ze zijn depressief, angstig en eenzaam. Ouders moeten beter opletten hoe lang tieners achter hun computer zitten.

Begin twintigste eeuw waren er nog geen computers. Maar natuurlijk was er wel ontspoord gedrag. Sommige pedagogen wilden fout gedrag met wortel en tak uitroeien, zodat er ruimte ontstond voor goed gedrag. Anderen wilden goed gedrag versterken zodat "kwade neigingen" zouden verflauwen.

Marie Muller-Lulofs zag veel in de tweede visie. Oudere kinderen hadden een vriend nodig die toezag op hun vorming. "Hebben ze 't gevoel dat er iemand is die belang in hen stelt en in hun lotgevallen deelt, dan zal het kind zich daardoor gedragen voelen". Interessant is dat ze ook in het spel mogelijkheden zag. "Welk een terrein voor heilzame paedagogiek! 't Spel is een opvoeder bij uitnemendheid. Hoe komen ze erin uit, die verschillende karakters... Hoe openbaart zich vriendelijkheid en afgunst, durf en lafheid, openheid en achterbaksheid!"

Online gamers voeren vaak opdrachten uit binnen een gezamenlijk spel. Ze voelen daardoor veel druk om een opdracht uit te voeren. Wie stelt er belang in hen, met wie kunnen ze hun lotgevallen delen?

Bron:

Van Mensch tot Mensch, M.G. Muller-Lulofs, 1916, pp. 211-213.

Meldcode en vertrouwen

29 april 2011

Afgelopen woensdag startte het Ministerie een campagne om de meldcode huiselijk geweld bekend te maken. Verschillende instellingen werken al met de meldcode. De Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Delfshaven vertelt over de dilemma's die ze daarbij tegenkomt (www.gouddelven.net). De vertrouwensrelatie en de autonomie van de klant staan tegenover veiligheid, en telkens moeten er afwegingen

worden gemaakt.

Sociaal werkers dachten natuurlijk al eerder over deze problemen na. In *Beroepsethiek en code van de maatschappelijk werker* (1972) belichtte dr. L.F. ("Bertje") Jens vanuit juridische hoek wanneer het beroepsgeheim doorbroken zou mogen worden. En al eerder, in 1951, schreef P.S. Bakker in *Helpen als ambacht*:

"In Frankrijk schijnt men hier en daar dit beroepsgeheim als absoluut op te vatten, getuige het voorbeeld van een maatschappelijk werkster die kennis had gekregen van een ernstig geval van mishandeling van een kind, maar weigerde voor de rechtbank te getuigen op grond van haar beroepsgeheim; het resultaat was dat het kind aan de gevolgen van de verwaarlozing stierf..."

Elisabeth Huber maakt in dit verband nog de praktische opmerking, dat het noodzakelijk is dat men de ethische eis tot geheimhouding *traduise* en *obligations matérielles correspondentes*, als bijvoorbeeld afzonderlijke spreekruimte voor iedere maatschappelijk werker, gelegenheid om te telefoneren zonder dat het gesprek kan worden beluisterd, afsluitbare archief- en kaartenkasten en vrijheid om correspondentie te ontvangen en te verzenden, zonder controle of registratie door andere afdelingen."

Bron:

Helpen als ambacht, P.S. Bakker, 1951, p. 246.

Goud delven en de spijskokerij

22 april 2011

Goud delven, zowel voor klanten als voor de professie van het maatschappelijk werk: het project Goud Delven van de Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Delfshaven kreeg er op 7 april de Marie Kamphuis Prijs voor.

In het tijdschrift *Maatwerk* van juni 2010 vertelt de SMDD over de situatie van een alleenstaande moeder in Rotterdam. Zij heeft schulden, werkt in Den Haag en heeft amper tijd voor haar kinderen te zorgen. Verhuizen naar Den Haag is onmogelijk omdat de gemeente dan de schuldhelpverlening stopzet. Het SMDD geeft de vrouw zeer intensieve hulp en stemt daarbij met allerlei hulpverleners af. Zie: <http://gouddelven.net>

Dit verhaal doet denken aan een passage in *Van Mensch tot Mensch* van Marie Muller-Lulofs, mede-oprichtster van de eerste opleiding voor maatschappelijk werk in Amsterdam. Maatschappelijk werksters moesten werken met hun hoofd en hun hart, en daarbij goed met elkaar overleggen:

"Eens ontving ik een aanbod om een weduwe met vijf kinderen, van twee tot twaalf jaar, te laten werken als aardappelschilster in een spijskokerij... Naarmate de grootte der aardappelen moest zij om zes uur, half zeven 's morgens op haar post zijn tot

vier, vijf uur in de namiddag... Toen ik het plan besprak met een vrouw, die 't volk nader staat dan ik, zei die vrouw tot mij, de oogen vol tranen: "O mevrouw doe dat niet! ..Ze zal van de kinderen afwennen en de kinderen van haar!" De vrouw had gelijk. Ik dacht me in, hoe ze de kleintjes zo vroeg uit bed zou halen, hoe ze hen aan de zorg van 't twaalf jarig meisje zou overlaten; .. haar werk zou doen zonder eenigen gloed.. hoe ze zou terug verlangen naar haar man; hoe 't leven haar een last zou worden. Ik sloeg 't aanbod af."

Bron:

Van Mensch tot Mensch, M.G. Muller-Lulofs, 1916, p. 81.

Skadelike simpatie

1 april 2011

Het Zuid-Afrikaanse boekje *Welsynswerk met gestremdes* geeft adviezen voor het werken met mensen met geestelijke en lichamelijke beperkingen. Hoe naar deze mensen en naar hun prestaties wordt gekeken, heeft veel invloed:

"Die algemene houding van die samenlewing teenoor die liggaamlik gestremde persoon is die van simpatie. Simpatie sonder begrip, soos so dikwels aangetref word, is egter van weinig waarde. Die gevolg hiervan is dat, hoe welmenend ook al, simpatie 'n skadelike uitwerking kan hê indien dit nie op die regte wyse betoon word nie....Die prestasie van die liggaamlik gebrekkige persoon word dikwels as 'n uitsondering en iets besonders beskou – 'n prestasie wat persone met soortgelyke gebreke nie sal kan lewer nie."

Bron:

Welsynswerk met gestremdes, Erika Theron en J.J. de Villiers, 1959, Kaapstad-Pretoria.

Libelle of Telegraaf

18 maart 2011

Geschreven portretten is het mooie thema van de Boekenweek dit jaar (16 t/m 26 maart). Biografieën en autobiografieën worden in het zonnetje gezet. Iedereen kan schrijven op de site www.childhoodmemories.nl.

Ook over het leven van sociaal werkers is veel geschreven. Bijvoorbeeld door Amedee Suijver in *De draad van Ariadne*. Uit de interviews die ze voor dit boek hield, bleek dat maatschappelijk werkers tijdens hun opleiding aan de Sociale Academie De Karthuizer in Amsterdam (1958-1961) hun ogen goed de kost leerden te geven:

"Je moest in het eerste jaar veertig huisbezoeken doen en daar een rapport over schrijven. Dan moest je opschrijven hoe de omgeving eruit zag, je leerde observeren, want de vraag was wat voor tijdschrift voor de radio lag. Je kon zien wat voor religie iemand had aan welke radiobode ze hadden. Welke kranten mensen lazen, zag je er de Libelle liggen of de Telegraaf."

Bron:

De draad van Ariadne, Amedee Suijver 2005. Geanonimiseerde samenvattingen van de interviews zijn in het Archief aanwezig.

De mens als een te dresserende wezen

10 maart 2011

Op 8 mei 1969 hield Marie Kamphuis een rede voor de jaarvergadering van het Werkverbond van Sociaal Pedagogen. Onderwerp was: "Methodische perspectieven in het werk met geestelijk gehandicapte jongeren." Kamphuis pleitte voor inzet van gedragstherapie:

"De mogelijkheden die in moderne leer- ofwel gedragstheorieën gelegen waren zijn jarenlang op de achtergrond geweest... mogelijk door een afkeer van een theorie die aanvankelijk zo nauw samenhang met een ons vijandige ideologie, die naar wij meenden de mens verlaagde tot een te dresserende wezen. U kent allemaal de honden van Pavlov, u heeft ze in uw basisopleiding als een interessant gegeven gehad en bent daarna overgegaan tot de orde van de fenomenologische, dieptepsychologische, Rogeriaanse of welke dag dan ook... Mijn vraag aan u is, in hoeverre hebt u zich ten behoeve van de sociale aanpassing van het geestelijk gehandicapte kind aangesloten bij de conditioneringsmogelijkheden van het kind en in hoeverre hebt u de ouders geholpen met deze mogelijkheden te werken?"

Bron:

De rede is opgenomen in de serie Kaleidoscoop-flitsen van de Academie voor Sociale en Culturele Arbeid in Groningen.

Een gezicht zien als een gedicht

2 maart 2011

In het CV dat Marie Kamphuis schreef toen ze al gepensioneerd was, lichtte zij de motieven toe die haar in haar leven hebben geleid. Dat waren de natuur, de taal en de mensen. Ze schrijft:

"Ik leerde dat verantwoordelijkheid voor medemensen te dragen, en mijn

mogelijkheden in dienst van anderen te stellen een mens echt wezenlijk mens, en gelukkig kan maken. Daarom meende ik dat de uitspraak van Th. Spoerri: 'Man muss lernen ein Gedicht zu sehen, wie ein Gesicht', ook om te keren is als: 'Man muss lernen ein Gesicht zu sehen wie ein Gedicht'. Iets van menselijke schoonheid in mijn medemensen te ontdekken werd voor mij een wezenlijk bestandsdeel van mijn bestaan."